

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl/contact

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
DOS-2023-0000337
PZH-2023-844457754

Uw kenmerk
DGRTLG/37820737

Bijlagen

Aantekenen
DG Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied
De heer J. Osinga
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Onderwerp

Reactie Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland op het tussentijdsbeeld Voorontwerp Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG)

Geachte de heer Osinga,

Wij hebben kennisgenomen van uw brief “Terugkoppeling tussentijds beeld met bevindingen uit de integrale beoordeling van uw gebiedsprogramma en eerste maatregelpakketten” dd. 24 oktober 2023. Deze brief is de reactie van het Rijk¹ op het toetsbaar Voorontwerp ZH-PLG en de door ons gestelde randvoorwaarden om voortvarend met de doelen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) aan de slag te gaan. Tegelijkertijd heeft de minister voor Natuur en Stikstof de Tweede Kamer geïnformeerd over de voortgang van de provinciale gebiedsprogramma’s en eerste maatregelpakketten in het kader van het NPLG.

U heeft ons Voorontwerp ZH-PLG getoetst aan de handreiking NPLG en op basis daarvan ons waardevolle bouwstenen geleverd voor een verbeterslag. Wij gaan daarmee aan het werk voor zover dit binnen onze mogelijkheden ligt en voor zover het past in het ritme van de gebiedsprocessen. Om een zo zorgvuldig mogelijk antwoord aan u te sturen hebben wij ons door een deel van onze gebiedspartners laten adviseren op de koers en richting van deze brief. Zij hebben belangrijke en betekenisvolle inbreng geleverd over de relatie tussen het door u gevraagde commitment en de gebiedsprocessen en over het vertrouwen tussen het Rijk, provincies en gebiedspartners.

Nieuwe voorwaarden om verder te gaan

Naar aanleiding van uw brief en de Kamerbrief van de minister zijn wij verbaasd en bezorgd. In de brieven staan niet alleen bouwstenen voor een verbeterslag, maar worden er ook nieuwe voorwaarden gesteld voor het vervolg van het proces, die verder gaan dan de wettelijke verplichtingen.

Voor toekenning van middelen voor 2024 vraagt u ons om commitment op een verbeterslag van het ZH-PLG met daarbij de volgende voorwaarden;

- o dat wij ons committeren aan alle geregionaliseerde NPLG-doelen voor natuur, stikstof, water en klimaat welke het kabinet voornemens is om op te nemen in het ontwerp-NPLG;

¹ Een samenwerking tussen de ministeries van BZK, IenW en LNV

- o dat wij uitwerking geven aan de structurerende keuzes rond overgangsgebieden Natura2000 en peilopzet in de Zuid-Hollandse veenweidegebieden;
- o dat wij globale keuzes maken over de ontwikkelrichting van de landbouw in verschillende gebieden; mede op basis van een beter uitgewerkte analyse van het water/bodemsysteem voor het hele landelijk gebied;
- o dat wij de noodzakelijke ruimtelijke afwegingen maken en het ruimtebeslag inzichtelijk maken dat samenhangt met realisatie VHR-doelen 2030, NNN en bossenstrategie;
- o dat wij verdere acties concretiseren en opnemen die op grond van de natuurdoelanalyses nodig zijn om verslechtering tegen te gaan.

Daarnaast stelt u een deadline voor het aanleveren van een verbeterde versie van het ZH-PLG tussen 15 augustus en 30 september 2024.

Onze reactie op deze nieuwe voorwaarden en de relatie met de gevraagde planning

Commitment op de geregionaliseerde NPLG- doelen en globale keuzes over de landbouw

Wij willen met u en onze partners in de gebieden realistisch en uitvoerbaar beleid voeren. Daarom hebben wij in ons Voorontwerp ZH-PLG en bijbehorende aanbiedingsbrief randvoorwaarden opgenomen die wij nodig achten om de doelen te halen, inclusief een indicatie van het benodigde bedrag. Een groot deel van deze randvoorwaarden ontbreekt waardoor wij geen commitment kunnen geven op regionale doelen, als verbijzondering van wettelijke vereisten.

Om wel commitment te kunnen geven op de doelen en om met onze gebiedspartners effectief vooruit te kunnen, is zo snel mogelijk helderheid en zekerheid nodig over de beleidsmatige en financiële inzet van het Rijk. De onzekerheid voor boeren en tuinders over hun toekomstperspectief met een fatsoenlijk verdienmodel kunnen wij immers niet zonder generiek beleid en voldoende financiële middelen van het Rijk wegnemen. Daarnaast is er door ontbrekende financiële middelen ook weinig zicht op de uitvoering van natuur-, water- en klimaatprojecten waarvoor nu nog geen geld beschikbaar is in bestaande regelingen.

Deze onduidelijke en onzekere situatie leidt ertoe dat het voor ons steeds moeilijker wordt om de positieve energie van onze gebiedspartners vast te houden. De vergunningenproblematiek en het feit dat hier nog geen oplossing voor is speelt hierbij ook een rol. Daarbij willen we er graag op wijzen dat de vergunningenproblematiek een bredere blik en aanpak van het Rijk vraagt dan alleen een oplossing voor de PAS-melders. Het is belangrijk dat alle bedrijven een passende toestemming hebben. Het meest ongunstige gevolg van het verlies van de positieve energie van onze gebiedspartners is dat wij geen uitwerkingen en afspraken met hen kunnen maken over de transitie van het landelijk gebied. Om met de woorden van LTO te spreken: "Om het NPLG en PPLG tot een succes te maken, moet het Rijk de gebiedsprocessen een kans geven en aangeven hoe ze om wil gaan met haar torenhoge ambities versus het niet-toereikende budget."

Ons inziens helpt het in de huidige situatie, waarbij er onzekerheid is over het transitiefonds, niet om van de provincie commitment te vragen op de geregionaliseerde doelen als voorwaarde voor toekenning van middelen om in 2024 voortvarend aan de slag te gaan. Geef ons en onze gebiedspartners het vertrouwen dat wij toewerken naar de doelen, maar pin ons niet vast op het pad daar naartoe als voorwaarde voor het verkrijgen van middelen.

Commitment op structurerende keuzes en noodzakelijke ruimtelijke afwegingen

U vraagt ons om in het verbeterde gebiedsprogramma duidelijker aan te geven wat waar gaat gebeuren en wanneer. Daarnaast vraagt u om bij de start van de uitvoering van ons gebiedsprogramma de sturende uitgangspunten helder te hebben gemaakt. In feite vraagt u ons hier om binnen driekwart jaar een soort blauwdruk op te leveren van waar we naartoe bewegen in ons landelijk gebied. Dit staat op gespannen voet met de gebiedsprocessen, waarin wij met onze gebiedspartners ruimte zoeken in de oplossingsmogelijkheden. Structurerende keuzes zijn een middel in het doelbereik en kunnen behulpzaam zijn in de gebiedsprocessen, als er tenminste niks geforceerd wordt. Zie het als communicerende vaten waar de druk aan beide zijden gelijk moet zijn om tot het beste resultaat te komen.

Voor ons leiden meerdere wegen naar Rome. We zijn samen met onze partners in de gebieden continu in gesprek over wat we gaan doen om doelen te halen en een nieuwe balans in het landelijk gebied te bereiken. Dat kan per gebied anders zijn. Welke maatregelen en instrumenten we inzetten en wanneer, is voor ons niet in beton gegoten. Wel hebben we er in hoofdstuk 4 van het Voorontwerp ZH-PLG richting aan gegeven met onze uitgangspunten voor de gebiedsgerichte uitwerking. In deze uitgangspunten is opgenomen hoe wij de aanpak van structurerende en ruimtelijke keuzes voor ons zien. Wij zijn daarmee aan de slag. Een eerste uitwerking daarvan kunt u vinden in ons [Ruimtelijk Voorstel](#) wat op 13 december 2023 in Provinciale Staten wordt behandeld. In het Ruimtelijk Voorstel komt het provinciebestuur met afwegingen voor de toekomst. De nieuwe koers gaat uit van meer sturen op kwaliteit dan op kwantiteit, waarbij water en bodem sturend nog meer als randvoorwaarde wordt gehanteerd.

Onze provincie is dichtbevolkt en heeft weinig open ruimte. We maken nu afwegingen om in de toekomst groen, gezond en welvarend te kunnen leven en werken. We hebben niet overal ruimte voor en willen onze schaarse oppervlakte beter beschermen. Alleen op deze manier kunnen we onze wettelijke taken en verplichtingen realiseren. Daarom stellen we een ondergrens aan open landschap dat beschikbaar moet blijven. Op deze manier blijft ruimte beschikbaar voor de transities die nodig zijn voor de land- en tuinbouw-, energie-, water-, groen- recreatie- en natuuropgaven. Beperkte ruimte betekent beperkte mogelijkheden, waarbij wij ons voorstellen dat de huidige ruimte voor wonen en werken maatgevend is. We kiezen voor kwaliteit en selectieve groei.

In 2024 wordt de koers via twee lijnen uitgewerkt. In de eerste uitwerkingslijn wordt de koers verder geconcretiseerd, zodat deze toepasbaar is op de ruimtelijke vraagstukken die op Zuid-Holland afkomen. Dit moet resulteren in een strategisch afwegingskader voor het prioriteren tussen en binnen ruimtegebruik voor het realiseren van alle opgaven. Een kader dat kan worden gehanteerd bij ruimtelijke transities van de ene functie naar de andere, maar óók voor kwalitatieve sturing op bestaand ruimtegebruik. De tweede uitwerkingslijn richt zich op de thematische en gebiedsgerichte uitwerking. De concrete vraagstukken die in het Ruimtelijk Voorstel voor de verschillende lagen zijn benoemd, vragen uitwerking langs de lat van de nieuwe koers. Dit doen wij in onze gebiedsprocessen samen met onze partners. De uiteindelijke ruimtelijke structurerende keuzes die hieruit volgen leggen wij vast in het Omgevingsbeleid. De eerstvolgende herziening van het Omgevingsbeleid waarin de ruimtelijk structurerende keuzes kunnen worden opgenomen start in de loop van 2024, maar krijgt zijn uiteindelijke beslag in 2025.

Ruimtebeslag VHR-doelen 2030, NNN en bossenstrategie inzichtelijk maken

U vraagt ons ook om het ruimtebeslag van de natuurarealen inzichtelijk te maken. Dat kunnen wij alleen doen als de opgave helder, goed onderbouwd, navolgbaar en controleerbaar is. Daarnaast geldt ook hier of zelfs juist hier; zorgvuldigheid in de gebiedsprocessen staat voorop. Wij kunnen in de gebieden niet aankomen met een hectarevraag, veelal op landbouwgrond, zonder dat duidelijk is welk bedrijfsperspectief daaraan verbonden is.

Planning

Gezien de weinige zekerheden die het Rijk ons geeft en de zorgvuldigheid die wij betrachten in onze gebiedsprocessen en ruimtelijke keuzes voor Zuid-Holland is de deadline die u stelt niet haalbaar. Wij kunnen daarom niet meegaan in het tempo wat u vraagt. Het is niet realistisch om van ons te verwachten dat we snelheid houden, commitment verstrekken en een volledige uitvoeringsorganisatie optuigen zonder perspectief te hebben op de voorwaarden om (beleids)keuzes daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Daar moet een wederkerigheid inzitten.

In 2024 voortzetten van de uitvoering – Rijksinzet nodig voor een werkbare regeling

Wij zijn het met u eens dat we voortgang moeten behouden in de uitvoering om de wettelijke doelen op het vlak van natuur, water en klimaat te halen en om onze land- en tuinbouwsector een toekomstperspectief te kunnen bieden. Deze voortgang is eveneens nodig om de positieve energie van onze gebiedspartners vast te houden. Daarom vinden wij het ongepast dat u Rijksmiddelen voor de korte termijn koppelt aan commitment voor de langere termijn. Hiermee zet u, ongetwijfeld ongewild, een rem op de voortgang van de transitie van het landelijk gebied. Wij verzoeken u dan ook dit standpunt te nuanceren.

Dat gezegd hebbende, gaan wij onverminderd door met onze inzet op de Kader Richtlijn Water (KRW), het Natuur Netwerk Nederland (NNN), maatregelen in Natura2000 etc. Als provincie Zuid-Holland zijn wij gebonden aan de wettelijke doelstellingen en gaan we, zoals aangegeven in ons toetsbaar Voorontwerp en het coalitieakkoord Krachtig Zuid-Holland, aan de slag met de middelen, instrumenten en menskracht voor zover die toereikend zijn. Echter, om de natuurlijke omstandigheden en gebruiksfuncties in het landelijk gebied weer met elkaar in balans te brengen, is meer nodig dan wat wij nu kunnen doen. Daarom hebben wij in het Voorontwerp ZH-PLG maatregelpakketten opgenomen waarmee wij die balans kunnen herstellen. Deze maatregelpakketten vragen, zoals u in uw toetsadvies aangeeft, nadere uitwerking.

Een eerste stap daarin zetten wij met onze low-regret projectvoorstellen, die eveneens in het Voorontwerp zijn opgenomen en die wij in 2024 willen indienen voor een Rijksbijdrage.

Uit deze projectvoorstellen blijkt de wil en energie van onze gebiedspartners om met de transitie van het landelijk gebied aan de slag te gaan. In het kader hieronder hebben wij één van deze projectvoorstellen uitgelicht waaruit blijkt dat er in Zuid-Holland al volop aan de doelen en structurerende keuzes gewerkt wordt.

In de Alblasserwaard is een verkenning uitgevoerd naar de potentie voor Groenblauwe dooradering in het gebied. Er is voldoende potentie aanwezig om de 10% doelstelling te realiseren. In totaal komen we tot een potentie van bijna 2900 hectare. Indien er voldoende middelen beschikbaar worden gesteld kan hier invulling aan gegeven worden.

Wij werken in de komende paar maanden met uw ambtenaren samen om onze low-regret projecten gereed te krijgen voor indiening. Naast het optimaliseren van de projectvoorstellen is het van belang een werkbare regeling te hebben op basis waarvan de projecten ingediend kunnen worden.

De ontwerp SPUK 2024 die wij van u hebben ontvangen is op dit moment nog onvoldoende duidelijk over hoe Rijk en provincie met elkaar tot een overeenkomst komen voor de uitvoering en verantwoording van de aan te vragen middelen. Het gaat onder andere over:

- Normen en methoden om doelbereik te objectiveren zodat vooraf duidelijk is waar we bij indiening aan moeten voldoen.
- Welke vergoedingen er zijn voor overhead, voorfinanciering, indexering, BTW etc.
- De SISA-indicatoren, zodat we weten wat we moeten verantwoorden.

Notabene: wij zijn van mening dat beheer en onderhoud ook moet worden gefinancierd uit de regeling of op andere wijze langjarig structureel wordt geregeld, bijvoorbeeld via de regeling voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer.

Tot slot - It takes two to tango

Wij zetten onze schouders onder de transitie van het landelijk gebied, maar daar hebben we u bij nodig. Na de inspanning die wij met onze gebiedspartners hebben geleverd om tot het Voorontwerp ZH-PLG te komen, bent u als Rijk nu aan zet om invulling te geven aan Rijksbeleid, instrumentarium en financiële middelen, zodat wij tot een voldragen volgende versie van het ZH-PLG kunnen komen en voortvarend kunnen doorwerken aan de transitie van het landelijk gebied. Er is in veel gebieden energie om te werken aan de doelen, mee te doen in beleid- en strategieontwikkeling en om te werken aan projecten, zodat die klaarstaan als er duidelijkheid is over middelen.

Wij nodigen u uit dit samen met ons en onze gebiedspartners op te pakken.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,

plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J.N. Baljeu

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer (DOS-2023-0000337) te vermelden.
Meer informatie www.zuid-holland.nl/contact